

EL CASTELL DEL MONTGRÍ

Dossier de treball de l'alumne/a

Nom i cognoms:	Centre:	Curs i grup:

⇒ Visitarem el “botó de roda de l'Empordà”, en paraules d'en Josep Pla. Aquí tens el recorregut previst:

⇒ Hi marcarem les parades i et servirà de resum dels continguts.

⇒ Fes anotacions de les informacions que consideris més rellevants.

Torroella de Montgrí:

Primera notícia documental el 888. Traçat urbà de model romà. Dita popular: "Torroella, vila vella". Màxim esplendor els segles XIII, XIV i XV quan esdevé vila reial. D'aquella època conserva alguns edificis notables. Després del XV entra en decadència. En el segle XVII sofreix diverses pestes i passes de fam. Actualment té uns 7000 habitants. És capital d'una subcomarca del Baix Empordà. Fa més de 600 anys que s'hi celebra la Fira de Sant Andreu, mostra del seu passat agrícola i ramader.

Conreus:

Es conserva el conreu de l'olivera, en canvi s'ha perdut el de la vinya que ocupava moltes de les feixes i peces que es poden veure. Es va abandonar per la fil·loxera. En alguns d'aquests camps després de la Guerra Civil s'intentà de fer-hi hort, a causa de l'extrema necessitat, per això es poden veure encara pous i algun sistema de rec.

Algunes oliveres tenen el tronc especialment foradat per la tradició local de fer "baumes", o sigui treure la part morta del tronc amb un magall o amb una destral, per tal d'aprofitar-ho com a combustible.

Vegetació:

Pi blanc. Garric i alzina (presumiblement la vegetació primigènia). Atzavara (comentar la floració). Estepes (veure'n la relació amb els incendis). Lleteresa, aladern, llentiscle, farigola, polipodi, ginesta, ungla de gat, argelaga, romaní, sempreviva borda, esparreguera... Es pot parlar de pi mediterrani degradat i de matollar escleròfil.

Incendis forestals:

Se n'han produït diversos els darrers anys. Aquesta zona es va cremar el 2004. El 2006 es va cremar una zona propera a Albons. Els incendis no han estat especialment devastadors per si, però calcinen zones amb vegetació ja força degradada.

Geologia:

Curiosament a la part baixa del camí trobem conglomerats i terres, aportats pel riu Ter. Més amunt, en canvi, la roca és calcària. Tot el massís és format per una falla. Segurament és material desplaçat des dels Pirineus sobre margues guixenques durant el plegament alpí. Està format per materials del període Cretaci amb una edat, doncs, entre 65 i 145 milions d'anys.

En alguns punts es veuen cristallitzacions de la roca calcària que localment s'anomenen escanyagós, força malmeses per la tradició local d'agafar-ne. També és observable la "terra rossa", degradació de la roca calcària.

Fauna:

Bàsicament invertebrats: algunes espècies endèmiques de caragols. Probablement es pugui veure el vol d'algun rapinyaire i molts ocells.

Cal fer referència al duc (el més gran dels mussols) i al ratpenat de cova.

Elements del camí fins a la Creu:

Les capelles –del s XVII–, possiblement com a punts del rosari per a les romeries cap a Santa Caterina, ja que se li tenia molta devoció atribuint-li haver salvat la contrada de les pestes i de passes de fam.

L'empedrat –del s XVIII–, fet amb participació dels soldats francesos aquarterats a Torroella –possiblement després de la Guerra de Successió, quan el borbó Felip V esbandí les llibertats catalanes i omplí Catalunya de tropes francocastellanes.

La Creu de Santa Caterina, la vall i l'ermita:

Possiblement Creu de terme, per a assenyalar el límit de les possessions de l'ermita.

L'ermita es construí el 1392 en un indret conegut anteriorment com a Font Aribosa.

La imatge de santa Caterina fou –segons contalla popular– trobada en una cova.

L'edifici ha estat remodelat diverses vegades, de manera especial el 1893 i el 1915.

Als voltants de cada 25 de novembre se celebra un aplec multitudinari. Tota la zona és reflectida –tot i que no realistament– a la novel·la “Solitud” de Caterina Albert i Paradís.

Restes prehistòriques:

Al Cau del Duc de Torroella i al Cau del Duc d'Ullà s'han trobat restes paleolítiques i neolítiques, algunes de les quals són al Museu de Torroella de Montgrí. A la zona coneguda com el Tossal Gros hi ha enterraments neolítics. S'ha fet una exposició a Can Quintana, titulada “El Montgrí ara fa 300.000 anys”.

Construcció del castell:

La construcció s'inicià el 1294 i s'aturà el 1301. El rei Jaume II aprofità la seva titularitat sobre Torroella per combatre el comte d'Empúries, Ponç V (o Ponç Hug IV). L'estratègia era intimidar el castell comtal de Bellcaire. Quan l'autoritat del rei quedà consolidada considerà que no calia enllestir la construcció del castell. A partir d'aquell moment hi deixà una dotació de 10 homes fins que, al segle XV, quedà abandonat. Actualment està protegit per la Llei de Patrimoni Històric Espanyol de 1985. Les obres de restauració són del 1988.

Característiques tècniques del castell:

Marca la transició del romànic al gòtic. És de tendència oriental, importada per les croades. És un gran dau amb altes muralles coronades per carreus perfectament dibuixats. La façana principal està orientada a migdia, i s'hi obre el portal d'accés, format per un arc de mig punt amb grans dovelles. Els murs tenen uns 30 m de costat i 13 d'alt. L'edifici, tot i que inacabat, té lligaments i arrancades d'arcs i voltes que permeten intuir com era pensat de continuar.

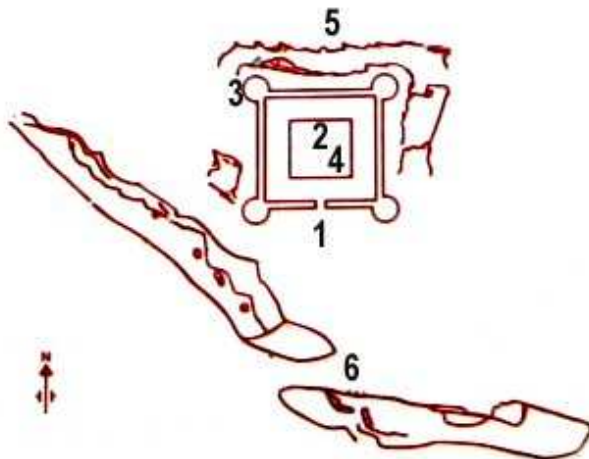
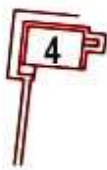
Massís del Montgrí, com a unitat de relleu

Està orientat d'oest a est. Els seus cims principals són la muntanya d'Ullà, la muntanya del Castell i el Mont Pla (o Montplà), tots ells amb poc més de 300 m. Té 8 km de longitud i els seus contraforts arriben a mar (Roca Maura i Torre Moratxa, amb més de 200 m d'altitud). L'arxipèlag de les illes Medes és la part més oriental del massís. A destacar la zona de duna continental amb sorres que la tramuntana ha anat aportant durant segles del golf de Roses. Gaudeix d'una protecció especial com a PEIN.

⇒ Des del castell, aprofitant els elements que tenim a la vista, buscarem referències d'assentaments humans:

- al Paleolític (fa 250 000 anys):
Cau del Duc de Torroella
Cau del Duc d'Ullà
Tossal Gros (a tocar de torre Moratxa)
- al Neolític i l'Edat dels Metalls
Cau del Duc de Torroella
Cau del Duc d'Ullà
Tossal Gros
Turons de la plana (Ullastret)
- a l'època dels grecs i dels romans
Empúries
Viles romanes (per exemple, turó de Bellcaire)
- a l'Edat Mitjana
Castell del Montgrí
Nuclis urbans de Torroella, Ullà, Bellcaire, Sobrestany
Santa Caterina
- a l'Edat Moderna
masos fortificats
l'Escala
- a l'Edat Contemporània
l'Estartit

⇒ Observa els voltants del castell. Escriu a què correspon cada número.

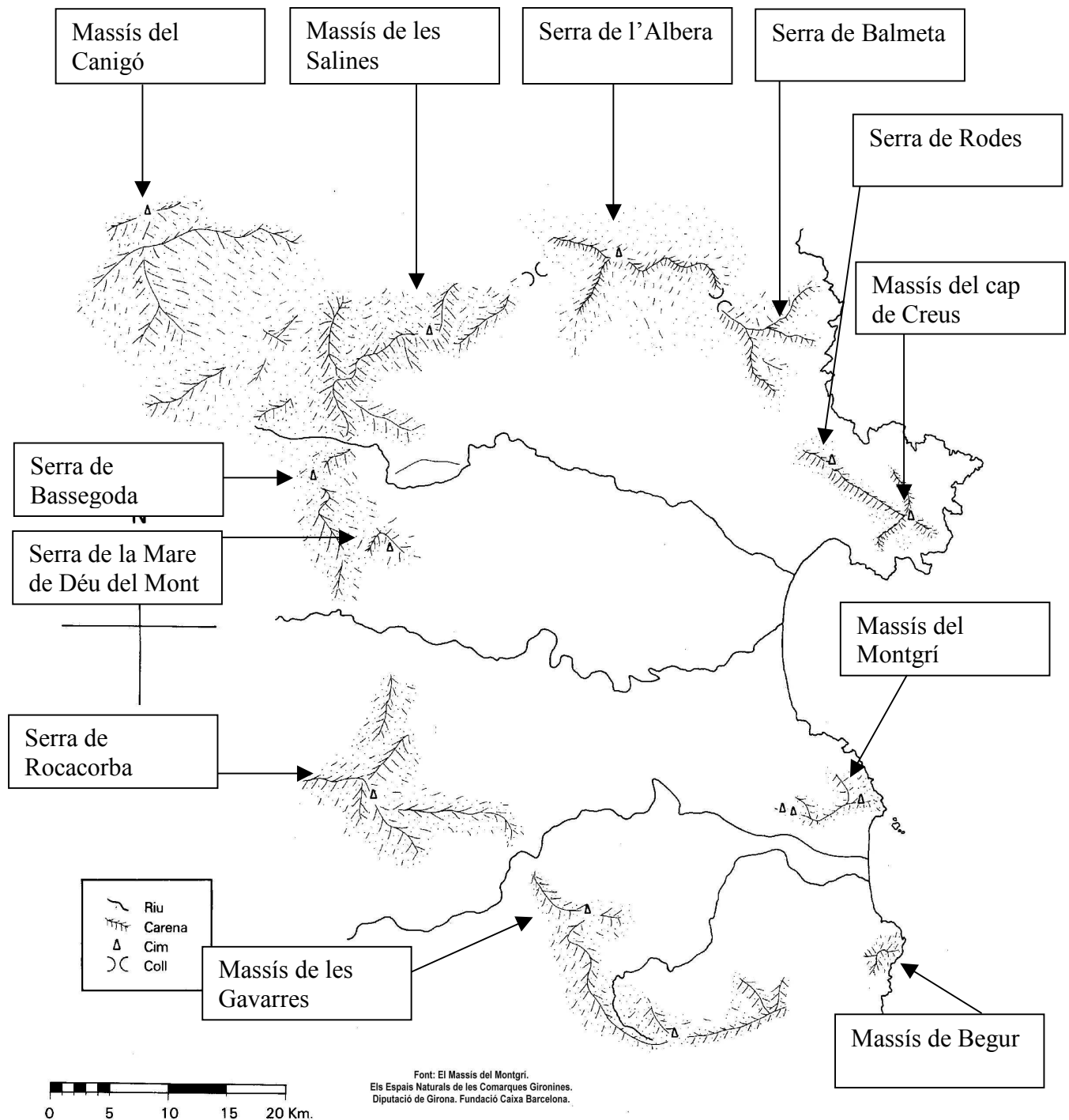
1. Porta d'entrada del castell
2. Pati
3. Torre d'accés als merlets
4. Cisterna
5. Fossat
6. Pedrera

⇒ Escriu el nom dels elements del paisatge més propers al punt en què ens trobem.

Del castell estant. Anomenem les principals unitats de relleu visibles. Ho anotem en el mapa:

Assenyala també el nom dels quatre rius.

Esperem que t'hagi agradat.

Potser durant el recorregut no has trobat la manera d'explicar les teves impressions dels que vèiem o parlàvem. Ens les pots fer arribar a cda-empuries@xtec.cat.

Camp d'aprenentatge **Empúries**